

**PROGRAM IZOBRAŽEVANJA IZ
PSIHOTERAPIJE OTROK IN MLADOSTNIKOV
(2012)**

© Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje, Ljubljana

**Inštitut za integrativno psihoterapijo
in svetovanje, Ljubljana**
Stegne 7
1000 Ljubljana
Tel/faks: 01 511 10 29
Telefon vodje izobraževanja: 041 903 974
Elektronska pošta: admin@institut-ipsa.si
Spletna stran: www.institut-ipsa.si

Izobraževanje iz psihoterapije otrok in mladostnikov temelji na relacijsko-razvojnem modelu psihoterapije, ki izhaja iz predpostavke, da smo ljudje povezani z drugimi od rojstva in da se osebnost človeka razvija na podlagi zgodnjih medosebnih odnosov. Izobraževanje temelji na razvojnih teorijah, ki opisujejo razvoj osebnosti na podlagi medosebnih odnosov (Ainsworth in dr., 1978; Bowlby, 1968; Winnicot, 1953, 1960; Stern, 1985, 1995; Schore, 1994, 2001, 2003). Skladno je s humanističnimi pristopi (npr. gestalt, transakcijska analiza, integrativna psihoterapija) in relacijskimi pristopi v psihoanalizi.

Izobraževanje iz psihoterapije otrok in mladostnikov traja tri leta in vodi do certifikata iz otroške in mladostniške psihoterapije v okviru Evropskega interdisciplinarnega društva za terapijo z otroki in mladostniki (EIATCYP). Izobraževanje bo potekalo v slovenskem, hrvaškem in angleškem jeziku (glede na izvajalca delavnice). Prvi dve leti izobraževanja vključujeta temeljna znanja za delo z otroki in mladostniki, v tretjem letu izobraževanja pa bodo organizirani izbirni moduli, ki se usmerjajo na specifične težave pri delu z otroki in mladostniki.

Izobraževanje bo potekalo v sodelovanju z Evropskim centrom za psihoterapevtske študije in je skladno s kriteriji Evropskega interdisciplinarnega društva za terapijo z otroki in mladostniki (EIATCYP). Pri izvedbi izobraževanja sodelujemo tudi z Društvom Metulj – Centrom za pomoč otrokom, mladostnikom in odraslim v stiski.

Več informacij o navedenih organizacijah najdete na naslednjih spletnih straneh:

- European Interdisciplinary Association for Therapy with Children and Young People: <http://www.eiatcyp.eu/>
- European Centre for Psychotherapeutic studies: <http://www.eurocps.eu/>
- Društvo Metulj: www.drustvo-metulj.si/

KOMU JE IZOBRAŽEVANJE NAMENJENO?

Izobraževanje je namenjeno:

- a) Certificiranim psihoterapevtom, ki delajo z odraslimi in bi želeli delati z otroki in mladostniki. Psihoterapevti s certifikatom lahko po opravljenih obveznostih študija prejmejo certifikat iz psihoterapije otrok in mladostnikov v okviru Evropskega interdisciplinarnega društva za terapijo z otroki in mladostniki (EIATCYP).
- b) Ostalim strokovnjakom, ki delajo z otroki in mladostniki, in bi radi dopolnili in izboljšali svoje znanje.

METODE DELA

Metode dela vključujejo: predavanja, izkustvene vaje, delo v parih in manjših skupinah, skupinski proces, analizo videoposnetkov terapije, demonstracijo terapije, prikaze primerov in supervizijo.

KRAJ

Izobraževanje bo potekalo na Inštitutu za integrativno psihoterapijo in svetovanje v Ljubljani, Stegne 7, 1000 Ljubljana in po potrebi na drugih lokacijah v Ljubljani oz. okolici Ljubljane.

PRVI MODUL IZOBRAŽEVANJA

'UVOD V RELACIJSKO-RAZVOJNI MODEL OTROŠKE IN MLADOSTNIŠKE PSIHOTERAPIJE'

Prvi modul izobraževanja bo potekal od **8.2. do 12.2.2012** v Ljubljani. Vodila ga bosta **Ken Evans** in **Joanna Hewitt Evans** iz Velike Britanije, ki sta vodji Evropskega centra za psihoterapevtske študije. Dr. Ken Evans je bivši predsednik Evropske zveze za psihoterapijo, Evropske zveze za integrativno psihoterapijo in Evropske zveze za gestalt terapijo. Ima izkušnje pri delu z mladostniki in z rizičnimi družinami. Joanna Hewitt Evans je magistrica psihoterapije, ima 15 let izkušenj pri delu z otroki, ki so doživeli zlorabe. V Veliki Britaniji je vodila akreditiran program iz psihoterapije.

FILOZOFIJA PROGRAMA

Razvojno relacijski pristop k psihoterapiji otrok in mladostnikov temelji na naslednjih predpostavkah (povzeto in prirejeno po Evans, 2010):

- Odnos med dojenčkom in pomembno drugo osebo je izjemnega pomena, saj oblikuje posameznikovo notranjo psihično strukturo. Psihoanalitične razvojne teorije in teorija navezanosti so prispevale pomembna spoznanja o naravi zgodnjih medosebnih odnosov in njihovem vplivu na razvoj osebnosti (Žvelc, 2011). Ta spoznanja se pomembno dopolnjujejo z najnovejšimi raziskavami nevroznanosti o vplivu zgodnjih medosebnih odnosov na razvoj možganov. V zadnjih dvajsetih letih je namreč prišlo do intenzivnega razvoja nevroznanosti in raziskav, ki se usmerjajo na nevrobiologijo zgodnjih medosebnih odnosov (Cozollino, 2002; Schore, 1994, 2001, 2003; Siegel, 1999, 2007).
- Otrokova psihična struktura vpliva na vse ostale oz. nadaljnje odnose v življenju. Procesi, ki jih poznamo kot prisilno ponavljanje, ustvarjalna prilagoditev, življenjski skript ali relacijske sheme, vodijo k ponavljanju zgodovine iz primarnih odnosov (Evans, 2010; Žvelc, 2011).
- Self ni entiteta, ampak neprestano razvijajoč proces, ki se gradi v medosebnih odnosih. Na self vplivajo odnosni vzorci s starši ali drugimi pomembnimi osebami kot tudi kontekst, v katerem se razvija odnos med otrokom in staršem/skrbnikom (npr. socialno ekonomska in kulturna dimenzija).
- Otroci se upirajo spremembi. Delno zaradi varnosti, ki jo prinaša že poznan položaj, delno pa tudi zaradi uspeha pri obvladovanju tesnobe z vzdrževanjem preteklih prepričanj in vzorcev spoprijemanja.
- Terapevt preko razumevanja preteklega in trenutnega otrokovega življenjskega konteksta pridobiva podatke in načrtuje možne terapevtske intervence.
- Odnosi med študenti v treningu bodo skupaj z ostalimi spoznanji pomagali

prepoznavati študentove osebne vzorce navezanosti. Študente se bo tako spodbudilo, da povezujejo svojo osebno zgodovino z novimi teoretičnimi spoznanji.

Vloga psihoterapevta

- Tako kot se notranja psihična struktura otroka oblikuje v medosebnem odnosu z njegovimi skrbniki, lahko odnos, ki se oblikuje med otrokom in terapevtom, otrok v določeni meri ponotranji. Nov odnos s terapevtom otrok doživi v sebi skupaj z ostalimi pomembnimi odnosi in spozna novo perspektivo ali podporo obstoječim odnosom. Psihoterapevt mora pri tem reflektirati razsežnost lastne zavestne ali nezavedne tekmovalnosti z otrokovimi skrbniki.
- Psihoterapevt vzpostavlja varno in podpirajoče okolje in je odgovoren za etične in strokovne meje.
- Sodobno razumevanje pomembnosti odnosa za rast in razvoj otroka zahteva od terapevta empatično uglašenost. Ob tem je pomembno, da istočasno upošteva kontratransfer in razvojne vsebine, skozi katere otrok išče ponovitev ali reparacijo. Vsak telesni kontakt mora biti narejen z jasnim zavedanjem, zakaj se ga vzpostavlja, je skrbno preiščen in temeljito predelan v okviru supervizije.
- Preko povezanosti z otrokom terapevt uporabi svoje kontratransferne reakcije, da osmisli zmedo v odnosu. Otroku lahko nezavedno povabi terapevta, da v kontratransferu nosi vsebine, ki jih sam ne more vzdržati in tolerirati. Tako je nujno, da gre terapevt skozi svojo osebno psihoterapevtsko izkušnjo z namenom, da zmore pri terapevtskem delu ločevati med otrokovo in svojo lastno izkušnjo.
- Trening je nujen za razvoj veščin, s pomočjo katerih terapevt vzpostavlja profesionalen terapevtski odnos in preko refleksije terapevtskega procesa razume težave, ki jih ima otrok v odnosih s pomembnimi drugimi.
- Program omogoča razvoj relacijskih spretnosti, ki so potrebne za terapevtsko delo, in zahteva od študenta odprto sodelovanje v vseh delih treninga, še posebej v skupinskem procesu.
- Program ponuja možnosti za spoznavanje različnih tehnik kot je npr. igralna terapija, projekcijske tehnike...

Filozofija in osnovna načela programa

V okviru izobraževanja se zavedamo pomembnosti eksplicitne filozofske osnove, na katerih temelji teorija. Tako znanje je nujno za razumevanje osnovne vrednosti teorije, saj je ob tem možna kritična refleksija.

Filozofska osnova relacijsko razvojnega pristopa je:

Konstruktivizem

Ljudje iščemo pomen, vključno s pomenom o nas samih in drugih, znotraj različnih vrst

odnosa. Znanje je socialno konstruktivirano in se lahko preoblikuje znotraj terapevtskega odnosa.

Fenomenologija

Otrokove subjektivne izkušnje predstavljajo tisto, v kar otroci verjamejo. Ta resničnost je relacijski in socialni konstrukt. Terapevt sprejme in spoštuje otrokovo perspektivo kot začetno točko v terapiji. Istočasno pa mora imeti v mislih varnost in zaščito otroka, kar je včasih v konfliktu z otrokovim pogledom. Terapevtova osebna terapija tekom programa je nujna v smislu podpore, ki jo potrebuje pri refleksiji lastnih notranjih konfliktov, ki se pojavijo v času izobraževanja.

Teorija polja

Vse stvari so med seboj povezane. Življenje je v neprestanem teku in vključuje tako napredujočo kot regresivno dinamiko.

Dialog

Program uči in modelira 'Jaz – Ti' (angl. 'I – Thou') odnos do sebe, drugih in sveta, vključno s svetom otroka. Odnos 'Jaz - Ono' (angl. 'I – It') objektivizira sebe in druge, medtem ko 'Jaz – Ti' odnos potrjuje humanost/človečnost sebe in drugih.

Celostni pristop (holizem)

Relacijsko razvojni pristop izhaja iz predpostavke, da je celota več kot vsota posameznih delov in ne reducira otroka na posamezne dele. Program upošteva otrokov potencial za rast in pomen ponovne obuditve razvojnega trenutka, v katerem je otrok obstal. Terapevt ustvarja pogoje za ustrezno nadaljevanje ustavljenega razvojnega procesa pri otroku.

Ti SI, torej sem tudi JAZ (angl. You Are therefore I AM)

Novo nastajajoča paradigma, ki poudarja skupnost in povezanost (Evans in Gilbert, 2005).

ZAHTEVE PROGRAMA ZA PODELITEV CERTIFIKATA IZ PSIHOTERAPIJE OTROK IN MLADOSTNIKOV

- 1.) Diplomanti humanističnih in zdravstvenih ved (univerzitetni študij 7. st., po bolonjskem programu 2. st. - diplomirani psihologi, socialni delavci, soc. pedagogi, zdravniki ...)
- 2.) Opravljeno celotno izobraževanje iz psihoterapije (certifikat v okviru Slovenske krovne zveze za psihoterapijo, Evropske zveze za psihoterapijo ali Združenja psihoterapevtov Slovenije). Izobraževanje je moralo vsebovati zadostno število ur teorije, osebne izkušnje, supervizije in dela s klienti, kot je to določeno v okviru omenjenih organizacij.
- 3.) Opravljeno triletno izobraževanje iz psihoterapije otrok in mladostnikov (delavnice in predavanja) v obsegu minimalno 300 ur.
- 4.) Minimalno 200 ur klinične prakse z otroki in/ali mladostniki v sodelovanju z njihovimi starši. Kandidati potrebujejo v času izobraževanja delati z otroki ali mladostniki. Na ta način izobraževanje teče paralelno s klinično prakso in podpira integracijo teorije in prakse.

- 5.) Minimalno 60 ur supervizije psihoterapije otrok in mladostnikov s supervizorjem, potrjenim s strani programa.
- 6.) Od kandidatov se pričakuje delovanje in praksa v skladu z etičnim kodeksom Evropskega interdisciplinarnega društva za terapijo z otroki in mladostniki (EIATCYP) in nacionalnimi etičnimi kodeksi.
- 7.) Osebna (učna) psihoterapija v času izobraževanja je zaželena (priporočeno minimalno 40 ur terapije). Program namreč lahko stimulira pretekle in trenutne nerazrešene vsebine študentov.
- 8.) Opravljene obveznosti (eseji, seminarji in izpiti).
- 9.) Opravljena končna evaluacija, ki se sestoji iz predstavitve primera terapevtske obravnave in diplomske naloge.

Po opravljenih obveznostih udeleženci prejmejo certifikat Inštituta za integrativno psihoterapijo in svetovanje in certifikat v okviru Evropskega interdisciplinarnega društva za terapijo z otroki in mladostniki (EIATCYP). Opisane zahteve programa so skladne s kriteriji EIATCYP.

PROGRAM IZOBRAŽEVANJA

Celotno izobraževanje obsega 360 ur izobraževanja, ki je razporejeno v posamezne module.

PRVI LETNIK IZOBRAŽEVANJA

Prvi letnik izobraževanja je usmerjen na spoznavanje osnov relacijsko-razvojnega modela otroške in mladostniške terapije. V ospredju bodo teoretske osnove in temeljne metode dela. Prvi letnik izobraževanja se sestoji iz delavnic in predavanj v obsegu 120 ur, ki so razporejene v module, ki potekajo več dni.

PRVI MODUL

OSNOVE RELACIJSKO-RAZVOJNEGA MODELA OTROŠKE IN MLADOSTNIŠKE PSIHOTERAPIJE

Uvodna petdnevna delavnica vključuje pregled temeljnih konceptov relacijsko-razvojnega pristopa k psihoterapiji otrok in mladostnikov.

Temeljne vsebine:

- Prenatalni razvoj, rojstvo in zgodnje izkušnje otroka
- Življenjski skript in prepričanja o sebi in drugih
- Medosebni odnosi, v katerih otroci iščejo ponovitev/reparacijo
- Transfer in kontratransfer
- Teorija spremembe v relacijsko-razvojnem modelu

Trajanje: 5 dni

Datum: 8.2. do 12.2.2012

Vodji delavnice:

- dr. Ken Evans (Velika Britanija in Francija)
- mag. Joanna Taylor Evans (Velika Britanija in Francija)

DRUGI MODUL

OSNOVNE METODE IN TEHNIKE DELA V PSIHOTERAPIJI OTROK IN MLADOSTNIKOV

Temeljne vsebine:

- Vzpostavitev kontakta z otrokom
- Terapevtski dogovor
- Vodenje pogovora z otrokom
- Tehnike in metode dela

Trajanje: 3 dni

Datum: 11.5.2012 do 13.5.2012

Vodji delavnice:

- Prof. Dr. Dubravka Kocijan-Hercigonja (Hrvaška)
- Mag. Vesna Hercigonja-Novković (Hrvaška)

TRETJI MODUL

RAZVOJNE TEORIJE V PSIHOTERAPIJI

Modul se bo osredotočil na temeljne razvojne teorije, ki so pomembne pri psihoterapiji otrok in mladostnikov. Potekal bo v obliki predavanj.

Teme:

- Osnove razvojne psihologije
- Teorija psihoseksualnega in psihosocialnega razvoja
- Teorija objektnih odnosov
- Self psihologija
- Teorija navezanosti
- Daniel Sternova teorija razvoja občutka sebe
- Nevroznanost in medosebni odnos (Allan Schore)
- Teorija relacijskih shem

Trajanje: 4 dni

Datumi: (bodo podani naknadno)

Predavatelji:

- Dr. Leonida Kobal
- Doc. dr. Gregor Žvelc
- As. mag. Maša Žvelc

ČETRTE MODUL

PSIHOTERAPIJA PSIHOLOŠKE TRAVME PRI OTROKU IN MLADOSTNIKU

- Psihološka travma in njene posledice pri otroku
- Zloraba in nasilje
- Sram in ponižanje
- Žalovanje
- Ločitve
- Metode in tehnike pri delu z otroki in mladostniki, ki so doživeli psihološko travmo

Trajanje: 3 dni

Datumi: 16.11.2012 do 18.11.2012

Vodja delavnice:

- Prof. dr. Gordana Buljan Flander (Hrvaška)

OBVEZNOSTI PRVEGA LETNIKA:

- Opravljen izpit
-

DRUGI LETNIK IZOBRAŽEVANJA

Spodaj so podane predvidene vsebine in izvajalci izobraževanja.

SPISEK MODULOV:

PRVI MODUL

DELO S STARŠI, ŠOLO, DRUGIMI INSTITUCIJAMI TER ETIKA

Trajanje: 3 dni

Vodji delavnice:

- Prof. Dr. Dubravka Kocijan-Hercigonja (Hrvaška)
- Mag. Vesna Hercigonja-Novković (Hrvaška)

DRUGI MODUL

IGRALNA TERAPIJA

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice:

- Hans Nanninga, klinični psiholog, psihoterapevt za otroke in mladostnike (Nizozemska)

TRETJI MODUL

PSIHOPATOLOGIJA IN PSIHODIAGNOSTIKA PRI OTROCIH IN MLADOSTNIKI

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice in seminarja:

- Daniela Janša, dr. med., specialistka psihiatrije
- Vključeni bodo tudi drugi izvajalci, ki so specialisti za posamezna področja (npr. specialist klinične psihologije...)

ČETRTEI MODUL

SPECIFIKE DELA Z RIZIČNIMI ADOLESCENTI

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice:

- Mag. Lynn Martin (Velika Britanija)

PETI MODUL

UPORABA KREATIVNIH MEDIJEV PRI PSIHOTERAPIJI OTROK IN MLADOSTNIKOV

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice: mag. Joanna Taylor Evans (Velika Britanija in Francija)

OBVEZNOSTI DRUGEGA LETNIKA:

- Opravljen seminar psihopatologije

TRETJI LETNIK IZOBRAŽEVANJA

(Podane so predvidene vsebine in izvajalci izobraževanja.)

OBVEZNI MODULI:

PRVI MODUL

PSIHOTERAPIJA STILOV NAVEZANOSTI

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice: Prof. dr. Gordana Buljan Flander (Hrvaška)

DRUGI MODUL:

METODE IN TEHNIKE DELA PRI ANKSIOZNOSTI IN DEPRESIVNOSTI

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice: Hans Nanninga, klinični psiholog (Nizozemska)

TETJI MODUL

PREDSTAVITEV ŠTUDIJ PRIMERA IN SUPERVIZIJA

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice: dr. Ken Evans (Velika Britanija in Francija)

OPCIJSKI MODULI (ODPRTE DELAVNICE):

V tretji letnik izobraževanja sta vključena dva opcijska modula.

OPCIJSKI MODUL 1:

DELO Z MOTNJAMI POZORNOSTI IN HIPERAKTIVNOSTJO

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice: Mag. Vesna Hercigonja-Novković (Hrvaška)

OPCIJSKI MODUL 2:

DELO Z MOTNJAMI AVTISTIČNEGA SPEKTRA

Trajanje: 3 dni

OPCIJSKI MODUL 3:

UPORABA ČUJEČNOSTI PRI OTROCIH IN MLADOSTNIKI

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice: Mag. Eluned Gold (Velika Britanija)

OPCIJSKI MODUL 4:

PSIHOTERAPIJA MOTENJ HRANJENJA

Trajanje: 3 dni

OPCIJSKI MODUL 5:

SKUPINSKA TERAPIJA OTROK IN MLADOSTNIKOV

Trajanje: 3 dni

OPCIJSKI MODUL 6:

OSNOVE DRUŽINSKE TERAPIJE

Trajanje: 3 dni

Vodja delavnice: dr. Leonida Kobal (Slovenija)

IZVAJALCI IZOBRAŽEVANJA:

Izobraževanje bodo izvajali priznani učitelji psihoterapije v okviru Evropskega interdisciplinarnega društva za terapijo z otroki in mladostniki ter ostali strokovnjaki, ki so specialisti za posamezna področja.

Dr. Ken Evans (Velika Britanija)

Evropski certifikat integrativne psihoterapije (ECIP), Gestalt terapevt

Mag. Joanna Hewitt Evans (Velika Britanija)

Evropski certifikat integrativne psihoterapije (ECIP), Gestalt terapevtka

Prof. dr. Gordana Buljan Flander (Hrvaška)

Profesorica in doktorica psihologije, Evropski certifikat integrativne psihoterapije (ECIP)

Mag. Eluned Gold (Velika Britanija)

Transakcijska analitičarka (CTA), Učiteljica in supervizorka transakcijske analize s statusom PTSTA

Mag. Vesna Hercigonja-Novković (Hrvaška)

Magisterij iz integrativne psihoterapije, Evropski certifikat integrativne psihoterapije (ECIP)

Prof. Dr. Dubravka Kocijan-Hercigonja (Hrvaška)

Profesorica psihiatrije na Medicinski fakulteti, Evropski certifikat integrativne psihoterapije (ECIP), Učiteljica in supervizorka integrativne psihoterapije

Daniela Janša, dr. med. (Slovenija)

Doktorica medicine, Specialistka psihiatrije

Dr. Leonida Kobal (Slovenija)

Doktorat iz klinične psihologije, Sistemska psihoterapevtka, EMDR (I. in II. stopnja)

Mag. Lynn Martin (Velika Britanija)

Integrativna psihoterapevtka, Mednarodna učiteljica in supervizorka integrativne psihoterapije, Transakcijska analitičarka (CTA)

Hans Nanninga (Nizozemska)

Klinični psiholog, Psihoterapevt za otroke in mladostnike

Doc. dr. Gregor Žvelc (Slovenija)

Specialist klinične psihologije, Evropski certifikat integrativne psihoterapije, Mednarodni učitelj in supervizor integrativne psihoterapije, Transakcijski analitik (CTA, PTSTA), EMDR (I. in II. stopnja)

As. mag. Maša Žvelc (Slovenija)

Magistrica klinične psihologije, Evropski certifikat integrativne psihoterapije (ECIP), Učiteljica integrativne psihoterapije (Scarborough Institute), Diploma iz supervizije (European Institute for Psychotherapeutic Studies), EMDR (I. in II. stopnja)

UPORABLJENA LITERATURA

- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M. C., Waters, E. in Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. London: Penguin Books.
- Cozolino, L. (2002). *The Neuroscience of Psychotherapy. Building and Rebuilding the Human Brain*. New York, London: W. W. Norton & Company.
- Evans, K. in Gilbert, M. (2005). An introduction to integrative psychotherapy. Palgrave Macmillian.
- Evans, K. (2010). Definitive document and handbook for candidates-in-training for the award of diploma in psychotherapy with children and young people. London, Paris: European centre for psychotherapeutic studies.
- Schore, A. N. (1994). *Affect regulation and the origin of the self*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Schore, A. N. (2001). The effects of early relational trauma on right brain development, affect regulation, and infant mental health. *Infant Mental Health Journal*, 22, 201–269.
- Schore, A. N. (2003). *Affect dysregulation & disorders of the self*. New York, London: W.W. Norton & Company.
- Siegel, D. J. (1999). *The developing mind. Toward a neurobiology of interpersonal experience*. New York: The Guilford Press.
- Siegel, D. J. (2007). *The mindful brain. Reflection and attunement in the cultivation of well-being*. New York: W.W. Norton & Company.
- Stern, D. (1985). *The interpersonal world of the infant. A view from psychoanalysis and developmental psychology*. New York: Basic Books.
- Stern, D. N. (1995). *The motherhood constellation. A unified view of parent-infant psychotherapy*. New York: Basic Books.
- Stern, D. N., Bruschiweiler-Stern, N. in Freeland, A. (1999). *The birth of a mother: How the motherhood experience changes you forever*. New York: Basic Books.
- Winnicott, D.W. (1986/1953). Transitional objects and transitional phenomena. V P. Buckley, (ur.), *Essential Papers on Object Relations* (str. 254–272). New York: New York University press.
- Winnicott, D.W. (1986/1960). The theory of the parent-infant relationship. V P. Buckley (ur.), *Essential Papers on Object Relations*. (str. 233–254). New York: New York University press.
- Žvelc, G. (2011). *Razvojne teorije v psihoterapiji. Integrativni model medosebnih odnosov*. Ljubljana: Založba IPSA, Inštitut za integrativno psihoterapijo in svetovanje. (v tisku)